

Terrängen vid Mürren. Den svartprickade linjen visar tävlingsbanan.

Arlberg och Kandahar

av C. G. D. HAMILTON.

verskriften tarvar måhända förklaring. Namnen äro valda som representanter för de riktningar inom den medeleuropeiska skidlöpingen, vilka i fråga om tävlingar frigjort sig sig från de från Norden hämtade traditionerna och sökt få fram även nya former, särskilt lämpade för de lokala förhållandena.

"Arlbergskolan" torde icke behöva någon annan presentation än det beundransvärda monument över densamma, som Arnold Fanck och Hannes Schneider åstadkommit genom deras film och bok "Wunder des Schneeschuhs".

Huruvida Arlbergarna äro den mest typiska representanten för österrikisk skidlöping är osäkert. Överste Bilgeri gillar dem ej och kunde nog själv tjäna som en sådan. Anledningen till att de förra blivit valda framgår av det följande.

"Kandahar" representerar den brittiska skidlöpingen. Namnet bäres av en klubb i Mürren, uppkallad efter fält-

marskalken Lord Roberts of Kandahar, vilken skänkte ett vandringspris till klubben, om vilket det årligen tävlas. The Kandahar Ski Club har visserligen värdiga konkurrenter, framför allt The Downhill only Ski Club i Wengen, men den förra torde alltså kunna anses som den ledande.

Den schweiziska skidlöpningen borde kanske även varit representerad i detta sammanhang, men har detta avsiktligt ej skett, då den schweiziska skidledningen hållit sig till de nordiska förebilderna trognare än de förut nämnda riktningarna. Ett undantag härifrån utgör "der Schweizerische Akademische Skiclub", vars ledare torde var dr Walter Amstutz och som genom denne kommit i nära kontakt med den brittiska skidlöpningen, i samband med vilken den också kommer att beröras.

Avsikten med denna artikel är att visa, vilka vägar utvecklingen av den alpina skidsporten följt. Därför skall här lämnas några data från densamma, i huvudsak hämtade från Arnold Lunns på nyåret utkomna arbete "A history of Ski-ing", vilket snarare är den alpina skidsportens än skidsportens i allmänhet historia.

*

Österrike och England kunna tvista om äran att först utom de nordiska länderna ha känt bruket av skidan. Man tror nämligen att man i Devonshire lärde sig använda skidor redan för 300 år sedan, d. v. s. vid den stränga vintern 1628. Och en österrikisk författare, Valvasor, beskriver i sin 1689 utgivna bok "Die Ehre des Herzogtumes Krain" huru lantbefolkningen i Carniola förstod sig på att använda sina korta skidor på ett sätt, som tycks ha varit snarlikt den moderna alpina tekniken. "Intet berg är för brant", skriver han, "eller så tätt bevuxet med stora trån, att de icke på detta sätt fara utför desamma. Ty de svänga och sno omkring dem som ormar".*)

Men i båda länderna försvann skidlöpningen utan att lämna några som helst spår efter sig för att under första hälften av 1800-talet ånyo dyka upp och åter försvinna. I början av nämnda århundrade begagnade gruvarbetarna i Cumberland skidor och på 1840-talet framträdde sådana ånyo i Österrike. Här var det en del arbetare från Berlin

*) Se noten i "På Skidor" 1926, sid. 4.

vid Schreiberhaus glasbruk i Riesengebirge, vilka använde meterlånga skidor för att ta sig utför bergen, när snön var hård. Företeelsen räckte blott ett år eller två.

På 1880-talet började skidor komma till användning dels i Böhmen och Steiermark, dels i Schweiz, där bl. a. munkarna i St. Bernhard gjorde några ofullgångna försök med det förträffliga fortskaffningsmedlet.

Det var först på 1890-talet som skidlöpningen på kontinenten efter impulser från Norge tog fart tack vare sådana föregångsmän som österrikaren Zdarsky och tysken Paulcke.

Zdarsky var egentligen konstnär, men kom så småningom att ägna sig åt skidlöpning så långt omständigheterna medgävo. Han ansåg sig som uppfinnare av stämlöpning och användandet av stämsvängar för att förena två slag och var uppfinnare till en metallbindning av en typ, varav Bilgeris är en art. I Lilienfeld levde han en enstörings liv utom om söndagarna, då han samlade stora skaror av elever, mestadels wienare och blev på så sätt grundläggare till Lilienfelderskolan. Det utmärkande för denna var stämlöpning och stämsvängar, utförda med korta skidor och med hjälp av en lång stav.

En av Zdarskys främsta elever var Rickmers, som förmedlade Lilienfelderskolans införande i Schweiz.

Paulcke, sedermera professor och rektor vid Tekniska högskolan i Karlsruhe, lika framstående som skidlöpare och alpinist, kom att pröva skidlöpning i Schwarzwald och blev hopplöst skidbiten. Han fick beröring med norska löpare och även med Lilienfelderskolan. Zdarskys anspråk på faderskap till stämlöpningen fann han alldeles oberättigat, vilket gav anledning till en konflikt, som kom mycket bulleråstad och vilken som reklam fick stor betydelse för skidlöpningens utbredning.

Paulcke höll på den norska skidlöpningen, vilken passade utmärkt i Tyskland, där man icke hade samma behov av en rent alpin teknik som i Österrike.

Där blev överste Bilgeri en av banbrytarna. Han började på egen hand och blev så småningom Lilienfeldare. Striden mellan Zdarsky och Paulcke kom honom att överge den förre, och han övergick till att använda två stavar. Småningom kom han att skida med några framstående norrmän i Österrike och på deras lärdomar byggde han sedan den speciellt

alpina teknik, som vi numera känna väl till efter hans besök här i landet.

Namnen på de första engelsmän, som veterligen använde skidor i Mellan-Europa, två herrar som bestego Brocken på skidor i januari 1884, känner man ej.

1888 infördes skidor i Davos av engelske översten Napier, vilken hade en norsk tjänare och till västra Schweiz infördes skidlöpningen 1891 av Gerald Fox.

Mera allmänt bekant är den förste engelsman, som genomförde en ordentlig dagstur på skidor: sir Arthur Conan Doyle, vilken den 23 mars 1894 skidade över Mayenfelder Furka från Davos till Arosa.

Som den brittiske skidlöpningens fader betecknas med rätta E. C. Richardson, vilken tillsammans med en broder vintern 1895—1896 lärde skidlöpning i Norge. Det dröjde emellertid till 1901, innan de skidade i Schweiz, där de bildade Davos engelska skidklubb.

Det blev på så sätt engelsmän, som införde skidlöpningen i ett stort antal av de schweiziska dalarna. Men överallt spårar man inflytandet från Norden, i första hand från Norge.

1904 utgav Richardson tillsammans med två landsmän den första engelska handboken i skidlöpning.

Den brittiska skidlöpningens utveckling efter detta kan sammanfattas sålunda (med skidlöpning förstas endast utförlöpning; briterna ha ända till på sistone fullkomligt ignorerat all slätlöpning).

Stämsvängar och kristianiasvängar med hjälp av stav så som de blivit lärda av Zdarskys lärjunge Rickmers voro allenahärskande bland brittiska löpare, till dess Vivian Caulfield år 1910 utgav sin bok "How to ski". Det var dråpslaget för användandet av endast en stav och för bromsning och svängning med hjälp av staven eller med andra ord för Lilienfeldersskolan.

Caulfield var som elev av Rickmers ursprungligen själv Lilienfeldare men kom att skida med fadern till den stora engelska skidlöparefamiljen Dobbs. Denne hade lärt skidlöpning av norrmen och lät Caulfield veta, att svängar under utförlöpning ofta endast var ett sätt att klara sig ifrån att köra rakt utför. Caulfields energiska studium av den norska tekniken resulterade i, att han utan att själv märka det utvecklade denna så som framgår av ovan nämnda arbete. Detta blev snart mycket populärt och därmed också tele-

marksvängar och utfallsställning vid löpning utför i lös snö, medan stämsvängar började betraktas som skäligen tarvliga. Kristianiasvängen användes uteslutande på hård snö. Man använde alltid två stavar, vilka skulle hållas en i var hand. Bromsning med stavarna var tillåten endast i något enstaka undantagsfall (trånga hålvägar, timmerrännor).

Emellertid kom man under fund med, att det fanns andra svängar än telemarken, vilka dög i lös snö. Den rena stämsvängen ersattes med stämsväng med lyftning av inre skidan, och kristianian började uttränga telemarken.

Det verkliga resultatet blev att stäm kristianian blev den mest använda svängen även om den s. k. öppna kristianian ofta användes. Särskilt Arnold Lunn pläderade mycket för stäm kristianian, reserverande den öppna kristianian eller, som den i regel brukar benämnas hos oss, styrd kristiania för tillfällen, då löparen "kände sig särskilt lycklig". Detta sammanhänger otvivelaktigt med en annan sida av den brittiska skidlöpningen nämligen tävlingarna. Det är här The Kandahar Ski Club gått i täten. Klubbens strävan går ut på att få fram det friska modet och tävlingslusten hos de brittiska löparna. Snabbheten och säkerheten i utförlöpningen är målet, skidtekniken endast medlet att nå detta. Den viktigaste tävlingsformen är därför den rena utförlöpningen och slalomlöpningen kommer i andra hand.

I sin bok "Modern Ski-ing" uttrycker d'Egville "Kandahar-skolans" grundsatser sålunda:

1. Snabb, brant, rak utförlöpning.
2. Minsta antal svängar och endast i hög fart
 - a) när hinder tvinga därtill eller
 - b) för att ändra riktning. Detta kräver
3. en god, elastisk ställning för utförlöpning,
4. fullkomligt behärskande av svängtekniken,
5. förmåga att ta gupp, gropar och liknande hinder i fart utan att löpa runt dem,
6. behärskande av stavarnas användning.

The Kandahar Ski Club, som har sitt säte i Mürren på nordsidan av Lauterbrunnendalen mitt emot Jungfrau och endast är 4 år gammal, har gjort storverk. Medlemmarnas antal är mellan 300 och 400 och deras genomsnittsnivå som skidlöpare är så hög, att de allra flesta svenskar skulle komma till korta gent emot dem i verklig fjällterräng. Det är förvånansvärt att se, huru vilken av dem som helst utan ett

spår av tvekan ger sig utför efter våra förhållanden otrevligt branta och hinderströdda backar eller rättare fjällsidor. Hur de skola välja sin väg det klara de upp under färdan. Och att se deras "crack-runners" eller bästa tävlingslöpare

Terränghopp av dr. Amstutz.

är en upplevelse, som jag önskar många svenskar skulle få göra. I min enkla hjärna hade fantasien icke varit tillräcklig för att åstadkomma en bild av vad en sådan löpare kan prestera. De och de bästa schweizarna synas numera vara jämn-goda. Något mera imponerande än att se schweizaren dr. Walter Amstutz eller britten Bracken i terrängen har jag aldrig sett och av kvinnlig löpning ej heller något, som i elegans, säkerhet och djärvhet kommit upp mot miss Doreen Elliots. De här bifogade fotografierna äro ej några fotografiska tricks; verkligheten tedde sig än mera svindlande.

Jag tvekar icke heller att påstå, att den roligaste skidtävling jag sett var en utförlöpning i Mürren om ett av den japanske skidentusiasten prins Chichibu uppställt vandringspris.

Man startade på kammen av Schillgrat. Banan, som ansågs väl kort men ingalunda lätt, var, mätt i horisontalplanet, fågelvägen 1,500 m. och höjdskillnaden mellan start och mål 500 m. Åskådarna stodo omkring 30 m. ovanför målet, varifrån de kunde följa hela löpningen. Endast för något ögonblick var en eller annan löpare försvunnen. De startandes antal var 12 varav flera damer. Amerikanen Proctor, som kom direkt från de Olympiska hoppningarna, där han visat stor förmåga, var bland deltagarna. Att striden skulle stå mellan Amstutz och Bracken var givet. Tack vare Brackens eldröda

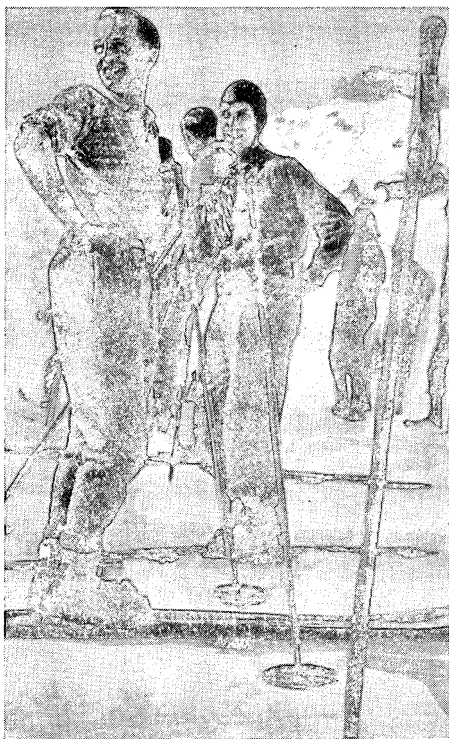

Terränghoppet kommer ofta till användning i praktiken.
(ur Ski Notes and Queries).

blus kunde man hela tiden särskilja dem. Amstutz föll rätt snart, så att man såg den röda tröjan leda med stort försprång. Schweizaren fick emellertid åter ledningen, därigenom att han vid passerandet av en gärdsgård tog risken och lyckades hoppa över den i god fart medan Bracken stannade. Denne sökte återtaga sin förlorade plats genom att med häpnadsväckande djärvhet köra sista branten utan bromsning, medan Amstutz stämde. Den sistnämnde var dock i mål nära en sek. före Bracken på en tid av 3 min. 23 sek. Trea var Miss Doreen Elliot. Proctor, som från början sökt hålla samma fart som de ledande, föll

efter omkring 200 m. och slet sönder ligamenten i ena foten, varmed han var ur leken.

Det ligger i sakens natur att en tävling som denna skall vara roligare för åskådaren än våra längdlöpningar. Man

Amstutz och Bracken efter tävlingen om Chichibu cup.

ser hela löpningen, ser hur chanserna växla, ser striden man emot man, och resultatet ligger genast klart för var och en. Att denna tävlingsform har ett ofantligt värde för att få fram förmågan i utförlöpning därom råder intet tvivel och där det finnes möjlighet att anordna tävlingar av detta slag, borde de även vara ett förträffligt propagandamedel.

Slalomlöpningen är väl icke fullt lika spännande att åse, då de tävlande åka banan en och en, men därigenom att denna är jämförelsevis kort kan man vanligen följa löparna från start till mål och i detalj iakttaga dem under deras många äventyrligheter. Den ständi-

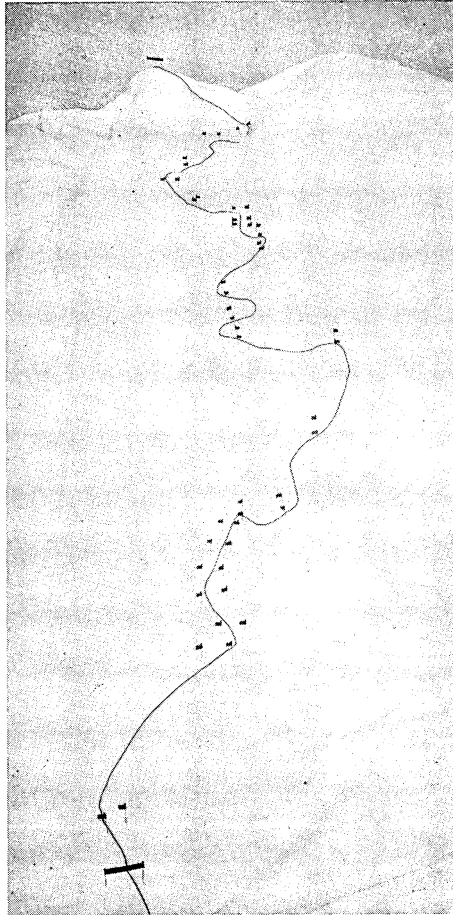
ga växlingen mellan snabb utförlöpning och mer eller mindre tvära svängar, de oavbrutet på varandra följande svårigheterna, som alltid kräva sina offer, göra även slalomlöpningen till en tävling nästan lika mycket för åskådarnas som för de tävlandes nytta och nöje.

Tack vare dessa tävlingsformer vilar skidlöpningen inom Kandahar Club på en sund grund; skidakrobatiken har ingen plats där. Man använder långa skidor — männen i allmänhet 8 och damerna $7\frac{1}{2}$ fot — av telemarkstyp, i allmänhet tillverkade i Österrike. Bindningarna nästan endast Alpina,

Thorleif Haug eller liknande. Tävlingsåkarna ha dock i regel som bakrem en långrem liknande den, som förordas i "Wunder des Schneeschuhs".

Den kraftigaste drivfjädern i Kandahars arbete är — utom Arnold Lunnns energi — konkurrensen med The Downhill-only Ski-Club i Wengen på andra sidan dalen. Där är Vivian Caulfield själen i arbetet. Ännu så länge har Kandahar ledningen men som det finnes betydligt mycket flera sängplatser i Wengen än i Mürren, kommer urvalet att bli större på den förra platsen, vilket oroar Kandahar och ytterligare sporrar dess energi.

Lunn och Caulfield äro i huvudsak eniga om skidtekniken. Båda ha kämpat med stor framgång mot stavridning och stavbromsning. Lunn var i detta avseende den mest tolerante och har en uppfattning, som vi litet var kunna skriva under. Han säger "den egentliga invändningen mot stavridning och stavbromsning är, att den

Modell av slalombana av dr. Walter Amstutz.

är ett så torftigt nöje. Skidlöpning är icke endast ett fort-skaffningsmedel. Det är en konst och en vacker konst. Det är icke det minsta nöje i att rida utför på stavarna, ett sätt att löpa skidor, som endast bör användas, när tiden har kri-

tisk betydelse, d. v. s. när skidlöpningen upphör att vara en sport och övergår till rätt och slätt en metod att tillryggelägga ett maximum av väg på ett minimum av tid."

Caulfield har varit vad man skulle kunna kalla telemark-

Övningsbacken vid hotellet i Mürren med banan, som för upp löparna till startplatsen.

skolans stora namn, medan Lunn som ovan antytts mera lutat åt stämkristianian.

När dr. Arnold Fancks och Hannes Schneiders film och bok "Wunder des Schneeschuhs" kom ut, svävade såväl Lunn som Caulfield och de andra brittiska skidprofeterna i fullständig okunnighet om existensen av dessa förstklassiga österrikiska löpare.

Lunn blev ytterst intresserad, helst som hans egna åsikter till stor del gingo i just den riktning, som Schneider & Con-sortes, d. v. s. Arlbergskolan hyllade.

Arlbergskolan är ett försök att förenkla skidtekniken genom att koncentrera sig på den rena stämlöpningen med dess påbyggnader såsom stämkristianian med uteslutande av telemarksvängen och den öppna kristianian. Riktningförändring medelst hopp inläres för att användas i skare, som ej bär.

Lunn själv använder emellertid både stämkristianian och telemark fast på olika ben. Vid en bergglättring störtade han ned med ett klippblock, vilken olycka han kom ifrån med en krossad fot. Hans högra fot är därför kort, deformerad och stel, varför han på höger skida använder en schusterbinding snarlik Bilgeris. Han finner det därför lättare att göra telemarksväng till vänster, vilket anstränger fotleden mindre än stämkristianian, som han alltid använder till höger. Han säger själv: "förr var min högra fot modern och min vänstra efterbliven, nu är min högra urmodig och min vänstra 'highest fashion'," och han hoppas att båda skola duga, när han skall samlas till sina fäder.

Lunn var angelägen att stifta personlig bekantskap med Arlbergskolan och stärktes i sitt beslut att resa dit genom en vän i trakten, som påstod att hela Arlbergskolan stod efter hans liv på grund av en artikel i föregående års British Ski yearbook.

Det gällde en artikel om Arlbergskolan, där det stod: "de lära och utföra endast en sväng — hopp undantagna, när det är det enda möjliga. Denna sväng är den, som beskrives under namn av stämkristianian med lyftning av inre skidan". Denna "lyftning av inre skidan" råkade vara just det som Arlbergskolan bekämpade. Artikeln var emellertid skriven av major Britten och ej av Lunn, vadan han kunde resa med gott samvete och gjorde så. Resultatet av resan har blivit ett intimt samarbete mellan Arlberg och Kandahar.

I S:t Anton mottogs Lunn och hans sällskap d'Egville, författaren till den förträffliga boken "Modern Ski-ing", av Arlbergskolans gudfader, Bernays, amerikanare av tysk extraction. Vilken trogen dyrkare av Schneider denne var framgår av följande. Några år tidigare hade han blivit medlem av Ski Club of Great Britain. På den tiden skulle

Walter Amstutz vid universitetstävlingarna i Wengen 1927. Typisk ställning vid snabb utförlöpfung.

nya medlemmar ifylla ett formulär angående bl. a. vilka svängar de brukade använda. Han skrev: "stämsväng, stämkristiania. Gjorde min sista telemark 1912. Hoppas jag skall dö, innan jag åter gör en".

Schneider själv började som anhängare av telemarksväng-
en men kom 1905 under inflytande av Victor Sohms, upp-
finnaren av diverse vallor och framför allt Sohmskinnen.
Sohms hade kommit under fund med telemarkens svagheter
jämfört med stämkristianian. Sohms anses därför vara Arl-
bergskolans verklige fader.

1912 kom dr. Arnold Fanck, också han en telemarksan-
hängare, att i Davos få se schweizaren Capiti och sin lands-
man Hannes Schneider skida tillsammans. Han blev mycket
imponerad av lättheten och kraften i deras skidlöpfung och
vanns helt för stämkristianian.

1920 började Fanck arbetet på sin film, där Schneider
spelade huvudrollen — inom parentes kan meddelas, att fle-
ra av de å filmen förekommande löparna äro norrmän, så att
vi behöva ej vara oroliga, att antalet förstklassiga löpare i
Mellan-Europa är obegränsat.

"Det stod klart för mig", skriver Fanck, "att ehuru jag studerat många löpare i tävlingar och i terrängen jag aldrig sett någon med en mer färdig och fulländad teknik än Schneider."

Schneiders teknik har också blivit Arlbergsskolans. Dess grundprinciper kunna sammanfattas så:

1. **Lägg tyngdpunkten av kroppen väl framåt.**
Skidlöparen skall känna som om hans kropp är före skidan eller med andra ord, att hans skidor söka hinna i fatt kroppen, icke tvärt om.
2. **Den normala ställningen är en halft hukad ställning.**
Detta möjliggör för löparen att parera störningar i balansen, förorsakade av ändringar i lutnings- eller snöförhållanden genom att höja

Hannes Schneider: normalställningar vid utförlöpfung. (Ur Brit. Ski Year Book 1927).

eller sänka tyngdpunkten. Haka, knän och tår skola vara i en rät linje. Händerna skola hållas väl ner i höjd med knäna, något framför och utanför dem. Detta medför automatiskt den riktiga hukningen och framåtlutningen. Stavarna skola divergera bakåt och trugorna hållas nätt och jämt över snön. De divergerande stavarna underlätta balansen särskilt vid svängning. "Titta icke på skidspetsarna. utan på den plats dit du styr". När lutnings- och snöförhållandena äro jämna och lätta, kan en mer eller mindre upprätt ställning intagas.

3. **Lyft aldrig hälen från skidan.**
4. **Överdriv aldrig kantställningen av skidan.**
Den grad av kantning, som följer av stämställningen utan att fotleden böjes i sidled, är tillräcklig. Givetvis skola skidorna hållas

ännu mera platt i djup snö och icke bärande skare. Å andra sidan äger det här sagda icke tillämpning mot slutet av en rutschning på hård skare.

5. **Håll skidorna på snön så länge som möjligt.**

Härmed vill man begränsa användningen av stämsväng med lyftning av inre skidan till att användas i skare, som brister. Det syftar också mot att utveckla stämkristianians möjligheter till det yttersta genom att i det längsta uppskjuta tillgripandet av hoppsväng.

Dessa principer anses medföra följande fördelar:

- a. Förflyttandet av tyngdpunkten från skidans främre till dess bakre del underlättas.
- b. Baskidans belastning förminskas och större vikt lägges på främre delen. Detta ökar säkerheten vid löpning rakt utför, ty en belastad skidspets föres icke så lätt ur sin kurs. Det underlättar även svängning, ty skidans framdel, som skall tjäna som pivo, hålles ned, medan bakändarna genom den minskade friktionen lättare kunna svepa runt.
- c. Den hukade ställningen sänker tyngdpunkten. Då det gäller att parera störningar i balansen i löpningens riktning, minskas det stycke, som tyngdpunkten måste flyttas, i och med att tyngdpunkten sänkes. Den ger också större fjädring åt ledgångarna.
- d. Måhända är den viktigaste fördelen av den böjda ställningen den mycket ökade längden på hävstången, genom vilken varje höftrorelse överflyttas på skidan.
- e. Att hålla skidan så plan som möjligt på snön (a) gör, att man icke så lätt bryter genom skare, (b) minskar den ansträngning, som kräves för att göra stämkristiania i djup snö eller under andra svåra förhållanden, (c) har gjort det möjligt att utöka stämkristianians användbarhet och effektivitet även till de svåraste snöförhållanden, sådana som alla sorters bristande skare och även till bristande skare med tillskott av djup, tung snö.
- f. Om ingendera foten är alltför framskjuten, kan skidlöparen motstå mycket större påfrestning, eftersom denna bäres av båda benen.
- g. Ingen tid behöver förloras vid val av olika sätt att svänga.

Följande samtal mellan Arnold Lunn och Hannes Schneider klarlägger ytterligare den senares ståndpunkt.

A. L.: "Jag antar Ni vill tillstå, att telemark är lättare i tunn, bristande skare. Det finnes t. ex. en sorts skare, i vilken telemarken mycket lätt skär sig runt, men i vilken stämkristianian är nära nog omöjlig och vändning genom hopp mycket tröttande, på grund av svårigheten att lösgöra skidorna från skaren. Återigen antar jag Ni vill tillstå, att i en viss sorts tung snö, i vilken både kristianian och telemarken äro utförbara, nybörjaren, som gör sina vändningar i låg fart, kommer att finna telemarken lättare. I mjuk snö kan kristianian vara lätt nog, om den börjas i hög fart, men svår i låg fart."

Sch.: "Det håller jag med om. Det finns snö, där telemark är lättare än kristiania. För min personliga del använder jag icke telemark, delvis måhända därför att jag tycker om att skjuta in fötterna så långt som möjligt i tåjärnen varav följer, att tårna bli klämda, när man gör tele-

Reuge vid universitetstävlingarna i Wengen 1927. Typisk ställning vid snabb utförlöpning.

marksväng. Jag lär icke ut telemark, därför att om eleverna bli vana att lämna den inre skidan bakom sig, skola de finna det svårt att få fram den i stämkristianian."

A. L.: "Kanhända håller Ni med mig om, att en första klassens skidlöpare skall kunna behärska telemark för att använda sig av den i en sådan situation, visserligen sällsynt, då telemark är den lättaste och mest naturliga svängen?"

Sch.: "Ja. Men först när en skidlöpare fullkomligt behärskar stämkristianian, kan det bli tal om att lära telemark."

A. L. (ivrigt): "Vad tycker Ni om stämsväng med lyftning av inre skidan?"

Sch.: "Jag lär icke ut den, ty om en nybörjare blir van att lyfta sin inre skida, blir han aldrig riktigt herre över den rena stämsvängen och stämkristianian. Man skall lyfta så litet som möjligt."

A. L.: "Men Ni håller med om, att om man av ett eller annat skäl i låg fart önskar göra den kortaste och mest tvära vändning, måste man lyfta."

Sch.: "Ja. Om farten är låg och det är ont om utrymme och man önskar vända tvärt, måste man lyfta. Även på svår snö och i branta sluttningar är det bäst att lyfta, men idealet skall vara att lyfta så litet som möjligt."

A. L.: "Vad tycker Ni om den styrda kristianian?"

Sch.: "Jag använder den aldrig."

A. L.: "Caulfield håller före, att den styrda kristianian är bättre än stämkristianian för att svänga upp mot backen från en rak utförlöpning och från en sned löpning. Han föredrager stämkristianian vid vändningar utför backen."

Sch.: "Jag har aldrig funnit den styrda kristianian särskilt bra vare sig vid löpning rakt utför eller under några andra förhållanden. Jag tycker illa om den styrda kristianian därför att kroppstyngden alltid, enligt mitt förmenande, bör vara på den yttre foten."

A. L.: "Jag är mycket glad att höra Er säga så och det skall bliva mig ett särskilt nöje att föra Edra åsikter vidare till min vän, herr Alex. Keiller. Han har varit mycket hård mot mig, då jag hållit före, att stäm-kristianian vid alla tillfällen kunde ersätta den styrda kristianian. Till mig har man sagt, att den styrda kristianian är en snabbare sväng, mer passande för tävlingsåkning. Men säkerligen beror farten i svängen på kurvans radie. Ju mer bågen närmar sig en rak linje, desto större blir farten i svängen. Stäm-kristianiasvängar kunna göras med vilken radie som helst, och jag har aldrig kunnat begripa, varför denna sväng är långsammare än den styrda kristianian."

Sch.: "Denna är förvisso icke så säker. Den styrda kristianian är alltid farlig utom i den allra bästa snö. Om stäm-kristianian misslyckas, hållas skidorna tillsammans, men om den styrda kristianian misslyckas, gå skidorna åt var sitt håll med obehagliga följder. Stäm-kristianian har ett mycket större fält för sin användning. Den styrda kristianian kan icke göras från en på långt när så plan snedning; icke heller kunna serpenter göras med tillnärmelsevis så kort radie med den styrda som med stäm-kristianian. Vidare kan man icke göra den styrda kristianian i djup, tung snö eller på bristande skare som man kan med stäm-kristianian. Än vidare är det påtagligt, att stäm-kristianian går fortare, emedan skidorna kunna fås att sladda hastigare och säkrare genom att stämma än genom att styra."

A. L.: "Vilka äro Edra åsikter beträffande rak utförlöpnig?"

Sch.: "Främre foten bör skjutas fram, då man åker från hård till lös snö eller till slät mark efter en brant backe. Den får inte skjutas fram för långt; bakre hälen får aldrig lyftas från skidan."

*

I fråga om utrustning föredrager Schneider långa, breda skidor och anser, att löpare av normal styrka skola använda så långa skidor, som är förenligt med ett bekvämt lappkast i en brant backe. Som varje annan skidlöpare håller han på, att hans system är baserat på idealet av största hastighet i förening med säkerhet och behärskning.

Lunn diskuterade även Arlbergsskolans grundsatsar med Fanck. Denne tyckte att Schneider var litet för överdriven ifråga om sina åsikter om telemark. Hur det än är, bör nybörjaren lära sig telemark. Den är ofta lättare än någon annan sväng. Det kan väl gå an för Schneider, som är en av världens bästa terränglöpare att specialisera sig på stäm-kristianian och aldrig göra sig besvär med att göra en telemark, men därav behöver ingalunda följa, att nybörjare och längre komna skidlöpare kunna tillåta sig att helt avstå från telemarken.

Men naturligtvis är det inte fråga om annat än att då båda äro utförbara, kristianian bör föredragas framför telemarken. Lunn säger själv, att, innan han besökte Arlberg, gillade han fullkomligt denna skolas huvudgrundsatsar, men

Hannes Schneider: Stämsvänger (ur Wunder des Schneeschuhs).

i vissa mindre frågor hade han och har alltså en avvikande åsikt. Han vill inte underskriva det ytterligare fördömandet av telemarken. Han anser, att i viss tung snö endast en verkligt skicklig löpare med kraftiga ben kan genomföra stämkristiania lika lätt som telemark. Hans åsikt är också, att nybörjaren ofta skall finna telemarksvängen lika effektiv men mycket lättare än stämkristianian. Han säger: "Låt oss med alla medel framhålla värdet av den rena stäm-svängen och stämkristianian såsom den oundvikliga grunden för den alpina tekniken. Men låt oss icke fördöma en användbar sväng, telemarken, såsom ytterligt värdelös."

Följande utmärkta synpunkt i fråga om telemarksvängen är tagen ur Caulfields bok "Ski-ing turns": "Att säga att man helt och hållet kan avstå från telemarken är ännu mera absurt. De, som vägra att använda den alls (få göra det verkligen, ehuru flera göra anspråk därpå), giva sig själva en alldeles onödigt handicap, ty huru skickliga de äro, äro de understundom tvungna att svänga under förhållanden, som göra telemarken mycket lättare och därför stadigare än någon annan sväng.

Att använda telemark på hård snö är ett mycket stort fel,

låt mig upprepa det. Att använda den på mjuk snö, om någon annan sväng är lätt utförbar, är också fel, ehuru ett mindre sådant. Men så länge som han undviker dessa fel, kan läraren utan hinder använda den oskyldiga och nödvändiga telemarken fritt och med rent samvete. Om han blir hånad därför, låt honom svara mildt och se tiden an. En dag skall han säkerligen ha nöjet att se antingen sin begäbbare eller någon annan hava besvär med snö, som han själv bekvämt behärskar.”

*

Detta myckna ordande om företrädet av den ena eller andra svängen kan synas oss nordbor bra onödigt.

Resultatet tycks bli ungefär detsamma. Verkligt framstående österrikare, schweizare och briter, alla komma de i stort sett till samma teknik.

När Lunn skidat två dagar med Arlbergarna, fann han beträffande deras teknik, att de åkte just så som första klassens löpare göra från den ena ändan av alpkedjan till den andra.

Alla behärska de samtliga svängar, men när det gäller fart och tävlan, då blir det stämsväng och stämkristiania och intet annat; såväl Amstutz som Bracken förklarade, att de använde dessa och endast dessa — utom hopp där intet annat är möjligt.

Norrmännen bekymra sig ej det bittersta om dessa frågor. De ha över huvud föga anig om skidteknik — teoretiskt. Men det beror därpå, att de ha lärt denna teknik ungefär som vi alla lärt oss gångtekniken, alldeles omedvetet som barn. Schweizarna börja nu känna något liknande.

För oss svenskar ligger nog saken litet annorlunda, då vår inhemska teknik är så olik den alpina. Vi behöva, när det gäller utförslöpning, ännu undervisning och riktiga och tydliga instruktioner, icke sådana som stå i Huitfeldts och Amundsens böcker i samband med svängarna, varom en engelsman skriver, att författarna måste ha varit mycket framstående skidlöpare eftersom de tydligen kunnat allt utan att ha en aning om, hur det går till att göra det.

Skulle man försöka sig på att karakterisera de här berörda nationernas löpsätt, torde man med risk att även något karrikera kunna säga, att österrikarna sträva efter att hålla sig

så mycket som möjligt på snön*), schweizarna så mycket som möjligt i luften och britterna någonting mitt emellan med dragning åt Schweiz.

Vi ha ingen anledning att förakta de erfarenheter, man gjort i Sydeuropa. Tvärt om böra vi tillgodogöra oss dem så långt de äro tillämpliga och fördelaktiga för vår egen skidlöpning och på så sätt småningom få fram den för vår skidlöpningsport lämpligaste tekniken. Att vår urgamla svenska teknik icke är den lämpligaste är givet, ty den byggde på att skidan uteslutande var ett praktiskt fortskaffningsmedel, med vilket det gällde att med minsta ansträngning och på den bekvämaste vägen i en mestadels flack terräng förflytta sig mellan två orter.

För oss är skidan alltså ett praktiskt fortskaffningsmedel men också och framför allt ett sportredskap. Vi nöja oss icke med de bekvämaste vägarna, vi sträva att nå de största höjderna och tvingas ofta uppför branter av alla slag och lutningar. En gång uppe måste vi obönhörligen utför igen. Det är lönen för mödan för den som behärskar tekniken, men föga nöje och ofta obehag för den som icke gör det.

Endast den, som behärskar utförsloppningen, kan dra full valuta av skidfärder i fjällen.

Skidtävling (parlöpning) med användande av gletscherrep.

*) Att österrikarna dock icke äro rädda för luftsprång framgår tydligt av "Wunder des Schneeschuhs".